

ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

БІБЛІОТЕКА
СВІТОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ

Девід Герберт
ЛОУРЕНС

■

ЗАКОХАНІ ЖІНКИ

ХАРКІВ
«ФОЛІО»

Розділ I
СЕСТРИ

Одного ранку Урсула та Гудрун Брангвен сиділи в еркері батьківського дому в Белдовері, навпроти вікна. Урсула вишивала яскравими нитками, а Гудрун малювала на дошці, поклавши її на коліна. Вони здебільшого мовчали, зрідка озивались, коли думки мимохить виринали назовні.

— Урсуло! — звернулася Гудрун до сестри. — Ти справді не хочеш заміж?

Урсула відклала вишивку й підвела очі. Її обличчя мало спокійний, вдумливий вираз.

— Не знаю, — відповіла вона. — Залежить від того, що ти маєш на увазі.

Гудрун розгубилася. Вона кілька секунд пильно дивилась на сестру.

— Ну, — сказала іронічно. — Зазвичай це означає одне і те ж саме... Хіба ти не вважаєш, що в будь-якому разі ти була б... — дівчина злегка насупилася, — у кращому становищі, ніж тепер?

На обличчі Урсули промайнула тінь.

— Можливо, — відповіла вона, — але я не певна.

Гудрун на мить замовкла, відчувши легке роздратування. Вона воліла б почути більш ствердну відповідь.

— Ти не вважаєш, що варто мати шлюбний досвід? — нарешті запитала.

— А ти думаєш, цей досвід обов'язковий? — перепитала Урсула.

— Без сумніву, так чи інакше він має бути, — холодно промовила Гудрун. — Можливо, небажаний, але досвід безперечно.

— Не зовсім, — заперечила Урсула. — Радше, кінець усього досвіду.

Гудрун завмерла, задумавшись над почутим.

— Звісно ж, — сказала вона, — і це треба враховувати.

На цьому розмова увірвалася. Гудрун з досадою почала стирати частину малюнка гумкою. Урсула зосереджено продовжувала вишивати.

— Ти б не розглянула навіть хорошу пропозицію? — спитала Гудрун.

— Гадаю, відхилила вже кілька таких, — сказала Урсула.

— Справді? — почервонівши, перепитала сестра. — Це була дійсно вартісна пропозиція? Ти не кепкуєш?

— Дохід — тисяча на рік... Надзвичайно приємний чоловік. Мені він симпатизував, — сказала Урсула.

— Справді? Але ж це страшенно спокусливо?

— У теорії — спокусливо, а на практиці — не надто, — сказала Урсула. — Коли доходить до діла, навіть спокуси не відчуваєш. Ну, якби я справді піддалася таким відчуттям, то вийшла б заміж без вагань, але мене більше приваблює перспектива триматися від усього цього якомога далі.

Нараз сестри усміхнулися.

— Неймовірно! — вигукнула Гудрун. — Яка сильна спокуса не виходити заміж!

Дівчата, глянувши одна на одну, засміялися, однак у глибині душі їм було лячно.

Настала затяжна пауза. Урсула вишивала, а Гудрун малювала свій ескіз. Сестри все ж були радше жінками, ніж дівчатами. Урсулі виповнилося двадцять шість, а Гудрун — двадцять п'ять. Обидві мали відсторонений, цнотливий вигляд сучасних дівчат, найпевніше сестер Артеміді¹, ніж Гебі².

¹ Артеміда — у давньогрецькій міфології богиня-мисливиця, дочка Зевса і Лето, традиційно зображувалася у вигляді юної дівчини із сагайдаком зі стрілами за спиною. — *Тут і далі прим. пер.*

² Геба — богиня юності та розквіту життя у стародавніх греків, донька Зевса і Гери, віддана за дружину Гераклу після вознесіння останнього на Олімп.

Гудрун була надзвичайно вродлива, спокійної вдачі. У неї витончені руки, ніжна та м'яка шкіра. Сьогодні була одягнена в темно-синю шовкову сукню, оздоблену навколо ший та на рукавах синім і зеленим мереживом. На ногах були смарагдові панчохи. Її самовпевнений і водночас недовірливий образ різко контрастував із тендітністю, притаманною Урсулі. Місцеві, залякані холонокровністю і винятковою стриманістю Гудрун, казали: «Вона — розумна жінка». Гудрун щойно повернулася з Лондона, де провела кілька років, навчаючись у художній школі. Там вела творче, мистецьке життя.

— Я сподівалася, що тепер усе ж з'явиться якийсь чоловік, — сказала Гудрун.

Дівчина враз прикусила нижню губу й зробила дивну гримасу. На обличчі, сповненому страждання, блиснула лукава посмішка. Урсулі ці кривляння були не до душі.

— Отже, ти повернулася додому, сподіваючись знайти його тут? — розсміялася вона.

— Ох, моя дорога! — відрізала Гудрун. — Я б не стала навмисне його шукати, але якби випадково зустрівся надзвичайно привабливий індивід із достатніми статками... — вона з іронією замовкла й пильно глянула у вічі Урсулі, ніби намагаючись вивести її на чисту воду.

— Тобі не здається, що все стає нудним? Тобі не здається, що ідеї не матеріалізуються? Нічого не матеріалізується! Все в'яне в зародку.

— Що в'яне в зародку? — запитала Урсула.

— Ах, все... ти сама... речі загалом...

Настала пауза, кожна з сестер розмірковувала про свою долю.

— Це лякає, — сказала Урсула й знову замовкла. — Але чи можна чогось досягти, просто вийшовши заміж?

— Це видається неминучим, — відповіла Гудрун.

Урсула задумалася над цим з деякою гіркотою. Вона вже протягом кількох років вчителювала в граматичній школі Віллі-Грін.

— Я знаю, — сказала вона, — це логічно, якщо подумати, але уяви, як це насправді, уяви якогось знайомого чоловіка, уяви, як він повертається додому щовечора, вітається і цілує...

Настала незручна пауза.

— Так, — промовила Гудрун здавленим голосом. — Це нестерпно. З жодним чоловіком такого не витримаєш.

— Звичайно ж, є ще діти... — із сумнівом додала Урсула.

Обличчя Гудрун застигло від спантеличеності.

— Ти справді хочеш дітей, Урсуло? — холодним тоном спитала.

Урсула зникла.

— Рано чи пізно цим завжди закінчується, — сказала.

— Ти так думаєш? — запитала Гудрун. — Я зовсім нічого не відчуваю, коли думаю про дітей.

Гудрун беземоційно повернулася до Урсули. Та насупила брови.

— Можливо, це не щире бажання, — невпевнено сказала Урсула. — Можливо, насправді мені їх не хочеться мати... це лише поверхове прагнення...

Обличчя Гудрун знову стало строгішим. Їй не хотілося заглиблюватися в цю проблему.

— Коли думаєш про чужих дітей... — промовила Урсула.

Гудрун знову подивилася на сестру, майже вороже.

— Саме так, — сказала вона, щоб завершити розмову.

Дві сестри працювали мовчки.

Урсула відчувала в собі якусь незрозумілу, внутрішню жагу, яку намагалася приборкати, підкорити собі. Вона часто усамітнювалася, працюючи щодень, розмірковувала, переосмислювала все, що відбувається в її житті, щоб не дати йому вислизнути. Вона стишила хід буття, та десь у глибинних закапелках ества щось довершувалося. Якби тільки вона змогла прорватися через останні шари! Вона, здавалося, простягала руки, як немовля в утробі, але їй поки що бракувало сил. Та молода жінка мала дивне передчуття, натяк на щось, що ще має трапитися.

Вона відклала вишивку й подивилася на сестру. Гудрун вбачалася їй такою чарівною, безмежно чарівною, й ніжною, з витонченими лініями та вишуканими формами тіла. У ній простежувалася грайливість з певною перчинкою та іронічністю, що поєднувалася з безмежною стриманістю. Урсула захоплювалася нею всім серцем.

— Чому ти повернулася додому, Рун? — спитала.

Гудрун знала, що нею милуються. Вона відірвала погляд від малюнка й глянула на Урсулу з-під витончено вигнутих вій.

— Чому я повернулася, Урсуло? — перепитала. — Я запитувала себе про це тисячу разів.

— Тобто ти і сама не знаєш?

— Знаю, думаю, що знаю. Думаю, моє повернення додому — це просто *reculer pour mieux sauter*¹.

І вона окинула Урсулу довгим, сповненим потаємного знання поглядом.

— Розумію, — сказала Урсула, трохи збита з пантелику, і нещиро посміхнулася, вдавши, ніби вона й справді розуміє. — І куди ти збираєшся стрибнути?

— О, це не має значення, — сказала Гудрун трохи зверхньо. — Якщо стрибнути навіть за край, усе одно кудись приземлишся.

— Але ж це дуже ризиковано, — сказала Урсула.

Вуста Гудрун розтягнулися у повільній, глузливій посьмішці.

— Ах! — сказала вона, сміючись. — Що це все, як не просто слова!

І знову завершила розмову, та Урсула й далі роздумувала.

— А як тобі вдома тепер, після повернення? — запитала.

Гудрун кілька секунд мовчала, перш ніж відповісти.

— Я відчуваю себе зовсім чужою, — холодно висловила те, що не виходило з голови.

¹ Відступити, щоб краще стрибнути (*франц.*).

— А батько?

Гудрун обурливо зиркнула на Урсулу, її ніби загнали в кут.

— Я про нього не думаю, утримуюся, — холодно відказала.

— Так, — невпевнено промовила Урсула.

Розмова таки добігла кінця. Сестри опинилися на краю прірви зі страшенною пусткою всередині, не бажаючи зазирнути за край.

Ні словом не прохопившись, вишивали й малювали ще деякий час. Щоки Гудрун палали. Вона ледь стримувала емоції. Дівчину бентежило, що вони перейшли межу.

— Може, на весілля підемо? — нарешті запропонувала, намагаючись звучати невимушено.

— Так! — радісно вигукнула Урсула.

Вона відкинула вишивку й підхопилася, ніби щоб запобігти чомусь. Цим мимоволі підсилила напруження. Гудрун аж відсахнулася.

З кожним кроком угору, Урсула гостро переймала задушливість батьківського дому. Вона відчувала сильну відразу до цього жалюгідного місця, де кожен куточок був їй знайомий. Вона ненавиділа цей будинок, його меблювання, тисняву, що панувала тут, разом з допотопним життям у ньому. Те, що вона відчувала, лякало її.

Невдовзі дівчата квапливо йшли головною вулицею Белдовера. Вона була широкою, частково забудованою магазинами та житловими будинками, що мали жахливо безформний та брудний вигляд, хоча в них мешкали люди небідні. Гудрун, яка ще не повністю відвикла від минулого життя в Челсі та Суссексі, здригнулася від цієї безладної й потворної забудови, типової для шахтарського містечка в Мідлендзі. Та вона крокувала далі повз убогу дріб'язковість довгою, загорошеною вулицею. Йдучи тротуаром, вона вловлювала на собі погляди кожного перехожого. Дивно, що вона сама вирішила повернутись і випробувати це. Чому вона захотіла піддатись цьому? Чому вона досі все це терпить, пересилює всі ці

нестерпні відчуття від цих бридких, беззмістовних людей та від цього зіпсованого краєвиду? Вона почувалася як жук, що повзе в пилюці. Її переповнювала огида.

Вони звернули з головної вулиці, пройшли повз чорний клаптик чийогось городу, де безсоромно стирчали закіптявілі капустяні качани. Ось тільки ніхто не вважав це ганебним! Ніхто не соромився цього всього!

— Це як потрапити в країну під землю, — сказала Гудрун. — Шахтарі докопалися до пекла, і воно просочилося нагору. Урсуло! Це ж диво, справжнє диво... справжній інший світ. Люди — як гулі¹, а все навколо здається маревом. Це викривлення справжнього світу, його химера. Усе тут нище й брудне. Видається божевіллям, Урсуло.

Сестри йшли ґрунтовою стежкою, яка перетинала чорне поле. Ліворуч розкинувся далекий до пейзажу краєвид долини з шахтами, за якими здіймалися пагорби з пшеничними полями й лісами, які почорніли через усюдисущу вуаль жалоби, створену вугільним пилом. Сизий і чорний дим стовпами линув увись. У сутінках це навдивовижу захопливе видовище. Неподалік на схилі пагорба у ряд вирости вишукані будинки — темно-червоні цегляні споруди зі шиферними дахами. Стежка, якою йшли сестри, протоптана шахтарями й відгороджена від поля залізними парканами. Перелаз до дороги вигладжений до блиску руками робітників, що перелазили через нього.

Тепер обидві йшли повз будинки бідняків. Жінки, схрестивши руки на грубих фартухах, стояли неподалік своїх осель, пліткували з сусідками й проводжали сестер Бранґвен довгими, зосередженими поглядами, а діти гукали їм услід. Гудрун була така приголомшена, що заледве переставляла

¹ Гуль — істота з арабських міфів і казок, перевертень, що живе в пустелі, печерах, кладовищах і харчується мертвечиною, а також самотніми мандрівниками. Гулі — це істоти жіночої статі, яких зараховують до нижчого рангу джинів.

Модерністська трагедія кохання у «закоханих жінках».
Л. Юлдашева 3

ЗАКОХАНІ ЖІНКИ

Розділ I. Сестри 29
Розділ II. Шотлендз 49
Розділ III. Класна кімната 63
Розділ IV. Плавець 77
Розділ V. У поїзді 85
Розділ VI. Crème de menthe 96
Розділ VII. Тотем 115
Розділ VIII. Бредолбі 121
Розділ IX. Вугільний пил 155
Розділ X. Альбом 166
Розділ XI. Острів 171
Розділ XII. Килим 184
Розділ XIII. Міно 197
Розділ XIV. Свято на воді 210
Розділ XV. Недільний вечір 255
Розділ XVI. Між чоловіками 264
Розділ XVII. Промисловий магнат 279
Розділ XVIII. Кролик 307

Розділ XIX. Місячне сяйво	321
Розділ XX. Герць.	348
Розділ XXI. На порозі.	361
Розділ XXII. Між жінками	380
Розділ XXIII. Автомобільна прогулянка	393
Розділ XXIV. Смерть і любов	418
Розділ XXV. Одружуватися чи не одружуватися	456
Розділ XXVI. Крісло	460
Розділ XXVII. Переїзд	473
Розділ XXVIII. Гудрун у кав'ярні «Помпадур».	493
Розділ XXIX. На континенті.	501
Розділ XXX. Заметені снігом	573
Розділ XXXI. Eхеunt	619
Коментарі. <i>Л. Юлдашева</i>	629